

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

LMBT EMBEREK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/2/9/2016
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2016. DECEMBER 15. 11.00

Helyszín: 1055 Budapest, Kossuth tér 4. 439/a.

Időpont: 2016. december 15. 11.00

Tárgy: Az LMBT Emberek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Völner Pál parlamenti államtitkár, a Tematikus Munkacsoport elnöke köszöntötte a megjelenteket és ismertette a napirendet. Elmondta, hogy a legutóbbi ülés a költségvetési javaslat kapcsán, a Magyar LMBT Szövetség kezdeményezésére került megtartásra. Elmondta, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2009. évi XXIX. törvény végül nem változott.

1. napirendi pont: A UPR felülvizsgálat során kapott, a Tematikus Munkacsoportot érintő ajánlások megvitatása

Dr. Völner Pál elmondta, hogy a UPR felülvizsgálat során különböző ajánlások születtek. A Tematikus Munkacsoportot érintő ajánlások közül elfogadásra került az *5.78. számú ajánlás: Védje a marginalizált, valamint az intolerancia, xenofóbia és a hátrányos megkülönböztetés egyéb formái következtében leginkább sérülékeny csoportokat.* Alaptörvényi és törvényekben meghatározott kitételek adják meg az alapot az ajánlás elfogadására.

Dr. Völner Pál hozzászólások hiányában rátért a részben elfogadott ajánlásokra.

5.48. Magyarország folytassa a társadalom érzékenyítésére tett erőfeszítéseket az online diszkrimináció minden formájával szemben, annak érdekében, hogy biztosítsa minden alapjog védelmét: 2014-ben indult „Az Internet nem felejt” interaktív program és a Gyermekvédelmi Internet-kerekasztal. Vannak kezdeményezések, amelyek ezt a témakört kezelik.

5.49. Folytassa az erőfeszítéseit a nem, faj vagy egyéb helyzet alapján történő hátrányos megkülönböztetés ellenőrzésében: Ebben a kérdésben is megfelelő védelmet nyújt az Alaptörvény, valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) részletesen foglalkozik a hátrányos megkülönböztetéssel.

5.118. Fogadjon el és hajtson végre egy átfogó stratégiát és akcióttervet a szexuális irányultság és a nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetés leküzdése érdekében

5.119. Fogadjon el egy stratégiát és egy átfogó akcióttervet a szexuális orientáció és a nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetés ellen

5.120. Vigyen véghez átfogó intézkedéseket a szexuális orientáció és a nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetés ellen

5.121. A létező eszközök további implementációjával harcoljon a származáson, nemi identitáson és szexuális orientáción alapuló hátrányos megkülönböztetés ellen

5.122. Fogadjon el egy átfogó stratégiát a szexuális orientáció és a nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetés ellen

Dr. Völner Pál rátért a nem elfogadott ajánlásra.

5.126. *Módosítsa a családok védelmével kapcsolatos jogszabályt¹ annak érdekében, hogy kibővítsa a család fogalmát:* A jelenlegi alaptörvényi szabályozás megszabja azokat a kereteket, amely mentén a családfogalom értelmezendő. A bejegyzett élettársi kapcsolat kereteket ad a családon kívüli kapcsolatok formalizálására, illetve ezt a kapcsolatot is védi a törvény. Ez az ajánlás azért szerepel a nem elfogadott ajánlások között, mert Alaptörvényt kellene módosítani ahhoz, hogy a kérdésben tovább lehessen lépni.

Dr. Sándor Bea, a Magyar LGBT Szövetség képviselőjében a nem elfogadott ajánlással kapcsolatosan megjegyezte, hogy az LGBT Szövetség egyik tagszervezete, a Háttér Társaság kutatást végez az ún. szivárvány családokról, azonos nemű partnerkapcsolatban élő emberekről, akik bejegyzett élettársi vagy más fajta élettársi kapcsolatban élnek és gyermekeket nevelnek együtt, örökbe fogadnak vagy biológiai úton vállalnak gyermekeket. Hangsúlyozta, hogy különösen a gyermekek érdekeit sérti a szabályozás. Megvizsgálva a jelenlegi törvényi szabályokat, a gyermekvállalással, illetve a család elismerésével kapcsolatos jogok a gyermekek tekintetében sérülnek. A párokat szimbolikusan, érzelmileg érinti, hogy az ő kapcsolatuk családként van-e definiálva, de aki egy esetleges válás esetén nem tarthat igényt tartásra, aki nem örökölhet a szülője után, akinek az éléről az őt nevelő szülője nem hozhat döntést, az a gyermek. Ez egy nagyon érzékeny kérdés, ezek a gyermekek már most sokan vannak, a kutatásaik alapján a számuk egyre bővül. A részben elfogadott ajánlások kapcsán megkérdezte, hogyan értelmezendő, milyen részben, hogyan teszi a vállalást kézzelfoghatóvá, hogyan után-követhető vagy ellenőrizhető a vállalás. A civil szervezeteknek ez is az egyik funkciója, hogy kövesse, mi az, ami megvalósul és mi az, ami nem is volt tervezett.

Dr. Völner Pál javasolta, hogy a következő ülés napirendjére vegyék fel, hogy hol tart a vállalások megvalósítása, valamint az EMMI-vel egyeztetve készüljön olyan anyag, amely olyan konkrét megfogalmazásokat vagy tájékoztatást tartalmaz, amely kellő vitaanyagot jelent. Ez a Munkacsoport a tere a kérdéssel kapcsolatos sérelmek kitérővételének, bár a családi sérelmeknél a jelenlegi szabályozásban, a szülő-gyermek kapcsolat is családként definiálható. Ilyen értelemben a családfogalomból nincsenek kizárva a gyermekek. Kiegészítette azzal, hogy láthatóan van igény az adott, Magyarországon érvényes szabályozási keret bővítésére, ugyanakkor van egy nagyobb nyomás is, amely szerint a kormánynak sokkal radikálisabban kellene beavatkoznia ebbe a kérdéskörbe. Látszik, hogy elég következetes az álláspont, mely szerint az e fajta szélsőséges nyomásoknak nem enged a Kormány, a jelenlegi kereteket fent kívánja tartani. Egyfajta kiegyensúlyozott állapot fenntartására törekszik a kormányzat ezekben a kérdésekben és nem kívánja kiélezett viták tárgyává tenni ezt a kérdéskört.

¹ 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről

Dr. Uitz Renáta a Háttér Társaság képviselőjében kapcsolódva **Sándor Bea** felvetéséhez, elmondta, hogy a Háttér Társaság is üdvözlőné, ha készülné részletes áttekintés a részben elfogadott ajánlásokról, melyek azok a lépések, amelyeket a Kormány megvalósíthatónak lát és miért, illetve melyek azok az, amelyek a pillanatnyi elképzelések horizontján túlra kerültek és miért. Az el nem fogadott ajánlással kapcsolatban egyetért **dr. Völner Pállal** abban, hogy a szülő-gyermek viszony pillanatnyilag a családfogalomra belül van, de hozzátette, hogy csak csonka családként, az egyik szülő gyermekeként szerepelnek. A magyar Alaptörvényhez igen hasonlóan rendezi a házasság és a család intézményvédelmét a német alkotmány. A német Alkotmánybíróság álláspontja szerint alkotmányellenes hátrányt szenvednek azok a gyerekek, akiknek az egyik szülőjükkel nincsen jogi viszonya. Azok a gyerekek, akiknek csak az egyik szülő a jogilag elismert szülője, gondviselője, mindaddig diszkriminált állapotban vannak, ameddig a jogvédelem nem terjed ki arra, hogy mindkét szülőjüket családi viszonyban lévőnek tekintse a jogrendszer. A német Alkotmánybíróság döntései nem a családfogalomra, hanem a különböző örökbefogadási formációkra vonatkoznak, viszont jó elvi igazolását nyújtják annak az álláspontnak, amelyik nem a családfogalom újradefiniálására, hanem a gyerekjogok diszkriminációmentes védelmére helyezi a hangsúlyt.

Dr. Völner Pál válaszában elmondta, hogy a magyar Alaptörvényt az Alkotmánybíróság nem bírálhatja felül, tehát az Alaptörvényben megfogalmazott szakasz ilyen értelemben nem megközelíthető Magyarországon, amit Németországban alkalmaztak, de ez továbbra is vitatéma fog maradni. Ígéretet tett rá, hogy kidolgozzák a tájékoztató anyagot és a következő ülésen visszatérnek a részben elfogadott ajánlások kérdésére.

Dr. Sándor Bea megjegyezte, hogy különösen fontos lenne részletes akcióterv kidolgozása, amely öt ajánlásnak is témája. Elmondta, hogy annak ellenére, hogy vannak olyan jogszabályok, amelyek valamilyen módon legalább közelítik vagy garantálják az egyenlőséget – például különösen a bejegyzett élettársi kapcsolat esetében, az örökléssel kapcsolatban vagy az anyagi viszonyok rendezéséhez kapcsolódó jogok területén elvileg teljes egyenlőséget garantálnak –, ezek a jogok nem tudnak érvényesülni, mert az állam hivatalnokai, különböző állami szervek, Kormányhivatalok és önkormányzatok nem tudják, nem ismerik a jogszabályt. Akik a civil szervezetekhez jogsegélyért fordulnak, az egy szűk réteg, általában fővárosi, diplomás, tudatos emberek, akik ismerik a törvényt és tudják, hogy a Háttér Jogsegélyhez fordulhatnak. Az ő eseteiken keresztül tudják, hogy adott esetben a NAV munkatársa vagy az anyakönyveztető nem tudja, hogy mi a bejegyzett élettársi kapcsolat vagy mi a különbség a nyilvántartott és a bejegyzett élettársi kapcsolat között. Nem tudható, hogy hány olyan eset van, amikor az emberek nem tudnak élni azokkal korlátozott jogaikkal sem, amelyeket a jogszabályok garantálnak nekik.

Dr. Völner Pál kérte, hogy küldjenek jogeset összefoglalót a Minisztérium részére, hogy a Miniszterelnökség Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkárságával egyeztethessenek, hogy hogyan lehetne eljuttatni a Kormányhivatalokhoz vagy a Nemzetgazdasági Minisztériumon keresztül a NAV-hoz az információkat, hogy mire legyenek felkészülve. A civil szervezeti oldalról is lehet segíteni a pároknak a végrendeleti öröklés és egyéb lehetőségek ismertetésével, hogy a képzetlen bürokrácia problémájával se kelljen megküzdeni, hiszen a közjegyzők egy végrendelet birtokában ezeket a kérdéseket jól tudják kezelni.

Lőrincz Marcell, a Szubjektív Értékek Alapítvány képviselőjében az 5.48-as ajánlással kapcsolatosan kérdezte, hogy az online gyűlöletbeszéd ide tartozik-e, illetve, hogy a többi Tematikus Munkacsoport témái közt megjelenik-e ez az ajánlás? Felvetette továbbá, hogy az Emberi Jogi Kerekasztallal közösen az Igazságügyi Minisztérium keresse meg azokat a szolgáltatókat, akik jelenleg globálisan és Magyarországon is a legnagyobb szeptét teszik ki a közösségi médiáknak (név szerint említette a Google-t és a Facebook-ot), ahol elég

kontrollálatlanul és moderálatlanul zajlik a gyűlöletbeszéd számtalan formája. Az Európa Tanács No Hate Speech kampányával kapcsolatosan eddigi tapasztalatuk az, hogy mindenki kapacitáshiányra vagy jogszabályi problémákra hivatkozva kerüli el az aktív fellépést. Miközben tudjuk, hogy a gyűlöletbeszéd gyakorlatilag egyenes út a gyűlöletbűncselekményekhez, megerősíti a diszkriminációs gyakorlatokat a hétköznapokban.

Dr. Völner Pál válaszában elmondta, hogy a Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoportban vehető napirendre ez a téma. A kérdés nem szűkíthető le az online gyűlöletbeszédre, ez egy sokkal szélesebb körű fogalom, mint hogyha csak gyermekvédelmi oldalról közelítjük meg. Továbbá érzékeny terület az is, hogy hol kezdődhet a korlátozása a szólásszabadság alapjogának. A Minisztérium nem léphet fel cenzúraként, de a Nemzeti Hírközlési Hatóságnak elég erős jogosítványai vannak ezen a területen, ők tartják a kapcsolatot közvetlenül a szolgáltatókkal. Ajánlásokat tudunk megfogalmazni a Munkacsoportban, ami egy erős támogatás lehet a kormányzatnak, illetve a hatóságoknak a civil szervezetek részéről.

Lőrincz Marcell elmondta, hogy a tapasztalat az, hogy amerikai értelmezése zajlik most ezeken a csatornákon a szólásszabadságnak. A cégek nem moderálnak, mert olyan mennyiségű tartalomról van szó. Gyakorlatilag csak a felhasználók bejelentései szabnak gátat a gyűlöletbeszédnek. Az algoritmusoknak köszönhetően azoknak, akiknek az érzékenységet ez sérti, nem is találkoznak ezzel. Kevesen látják azt, amit a kutatások kimutatnak, hogy gyakorlatilag vadnyugati állapotok uralkodnak, bizonyos körökben szinte törvénysértő kommunikáció folyik. A cenzúrától távol szeretnének maradni, de ugyanakkor valamiféle értelmes moderáció, illetve a cégek bevonása szükséges lenne. Ha a hatóságok, a minisztériumok, a civilek és a cégek együtt tudnak ezen gondolkodni, akkor a mostani állapotoknál többet lehetne elérni.

Dr. Völner Pál elmondta, nagy kihívás, hogy a sajtótermékek tekintetében megvalósítható és szükséges kontroll az internet világában nem érvényesíthető. Példaként említette az amerikai szerveren üzemelő Kuruc.infot, amelynek esetén látható, hogy ami a magyar szabályozások alapján gyűlöletbeszédnek minősül, az Amerikában nem jelent problémát. Egyetért **Lőrincz Marcellel** abban, hogy folyamatosan foglalkozni kell a kérdéssel, akár a szolgáltatóknak, akár a szabályozó hatóságoknak.

Dr. Szajbély Katalin, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében **Sándor Bea** jogalkalmazási problémákkal kapcsolatos hozzászólására reagálva kérte, hogy ha bármi probléma felmerül, juttassák el a panaszokat az Ombudsmannak, mert egy ombudsmani ajánlás már egy szervezet egészére ki tud terjedni. Beszámolt egy 2016. december 14-ei ombudsmani jelentésről, amely éppen a NAV jogalkalmazásával, illetve az NGM állásfoglalásával kapcsolatos e tekintetben. A májusi Munkacsoportülésen tárgyalt általános utaló szabályt nem következetesen a jogalkotó szerinti értelemben alkalmazta a NAV. A bejegyzett élettársak közötti törvényes öröklés esetén az illetékmentesség kérdése nem mindig érvényesült, annak ellenére, hogy a házastársak esetében illetékmentes. Az AJBH vizsgálata alapján arra jutott, hogy nincs más alkotmányos értelmezése ennek a kérdésnek. Ebben a jelentésben az Ombudsman felhívta a figyelmét az érintett szerveknek, hogy ezt a jogalkalmazást támogassák. Az Igazságügyi Minisztériumot is megkeresték ez ügyben, amely szintén az utaló szabály érvényesülésének elsőbbségére vonatkozó álláspontot osztotta. Ez egy erős és hatékony ajánlás lehet. Az online gyűlöletbeszédrel kapcsolatban megjegyezte, hogy nem lenne jó üzenete annak, ha a kormányzat bármilyen sajtóterméket megkeresne, még egy ilyen jó cél érdekében sem. Nem a minisztériumi fellépés lenne a leghatékonyabb eszköz az online gyűlöletbeszéd visszaszorítására. De egy közös civil és kormányzati stratégia vagy közös állásfoglalás, javaslat vagy figyelemfelhívás már egészen más hatású lenne.

2. *Ásotthalmi Nagyközségi Önkormányzat 25/2016.(XI. 23.) önkormányzati rendelete*

Dr. Völner Pál a napirend felvezetésében elmondta, hogy az ülés előtt informálisan tájékozódott, mely szerint a Kormányhivatal megküldi az észrevételeit az önkormányzatnak. Ennek véleménye szerint nem lesz eredménye, de ebben az esetben a Kúriához fog fordulni a Kormányhivatal. Kormányzati oldalról megvannak a reakciók erre az esetre, és más résztvevőknek is megvannak a jogosítványai, például az alapvető jogok biztosa, ha megkeresést kap, ő is eljár ebben a kérdésben. Jó pár hónapig el fog húzódni az ügy, de megnyugtató véget fog érni.

Dr. Polgári Eszter, a Háttér Társaság képviselőjében elmondta, hogy redundáns észrevételei vannak, tudván, hogy a Kormányhivatal lépni fog az ügyben. Írtak a Kormányhivatalnak egy levelet annak érdekében, hogy indítson törvényességi vagy felügyeleti eljárást. Ebben a levélben amellet érvelnek, hogy az önkormányzat rendelete az Alaptörvénnyel, az Ebktv-vel, a gyülekezési törvénnyel és a nemzetközi gyakorlatokkal és mindenféle, e témakörben megfogalmazott ajánlással ellentétes. Egyrészt azért, mert alapjogot korlátoz, azon túlmenően, amit az Alaptörvény és más törvények megengednek. Ezek a kiterjesztő korlátozások nem elfogadhatóak. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) csak függőben lévő, orosz ügyei vannak e témakörben. Nagyon hasonló gyülekezési jog gyakorlásával összefüggő gyakorlatra Oroszországgal szemben kimondta az EJEB, hogy ezt nem lehet, a kisebbségi vélemények megjelenítésére a teret mindenképpen biztosítani kell. A Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya alapján az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága egy nagyon hasonló orosz helyi rendeletet Egyezségokmányt sértőnek tartott. Ez mindenképpen követendő példa, sokkal progresszívebb az Emberi Jogi Bizottságnak a joggyakorlata, mint az EJEB-nek. Számptalan vélemény van az Európa Tanácson belül, amelyek elítélték ezeket a gyakorlatokat. A Velencei Bizottság egy nagy átfogó jelentést fogalmazott meg az Ukrajnában, Moldovában és Oroszországban elfogadott szabályokra vonatkozóan. Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa is kiállt amellet, hogy ezt nem szabad tenni. A Miniszteri Bizottság ajánlása² is – amelyről már sok szó esett ebben a Munkacsoportban is – és amit Magyarország is megszavazott, mert egyhangúan fogadták el, ez az ajánlás is kitér arra, hogy az ilyen gyakorlatokat kerülni kell. A Háttér Társaság üdvözli, hogy a kormányzat eljárást indít, illetve a Kormányhivatal lépéseket tesz annak érdekében, hogy ezt a rendeletet visszavonják. A rendelet vonatkozó rendelkezése az alapvető alkotmánybíróági gyakorlatnak sem fel meg, már a normavilágosság szintjén megakad, mert olyan fogalmak vannak benne, amelyeket nem használ egyébként a jogalkotó semmilyen más hasonló szövegkörnyezetben. Ez propaganda tevékenység, ezt nem tudja a jogalkalmazó tartalommal kitölteni ezen a ponton. Még ha el sem akarjuk kerülni azt, hogy az LMBT véleményekről, LMBT jogokról kelljen beszélni, sokkal fontosabb lépcsőfokon, a jogállamiság szintjén is meg lehet akadályozni, hogy ez a rendelet hatályban maradjon.

² A Miniszteri Bizottság CM/Rec (2010) 5. sz. Ajánlása

Dr. Völner Pál úgy minősítette az esetet, hogy ez nem egy jogszabály, hanem provokáció. Ilyen cselekmények nem történtek korábban Ásotthalmon és ha nem lett volna ez a rendelet, akkor nem is történtek volna meg. Viszont egy káros precedens teremthetne a rendelet, mert akkor elharapózna a hasonló vezetésű településeken a gyakorlat, és Budapestre is megpróbálnák behozni, ahol azért vannak hasonló rendezvények. Valóban megvannak a keretek ezen a területen, de ezeknek a kereteknek a betartására mindenki köteles. Ezekben a keretekben nem terjeszkedünk túl, de szűkíteni sem kívánjuk. Ez az ügy a jogszabályi keretek között, remélhetőleg néhány hónapon belül megoldódik.

3. Egyebek

Az Egyebek napirendi pont keretében a résztvevőknek nem volt felvetése.

Dr. Völner Pál megerősítette, hogy a Munkacsoport következő ülésén a részben elfogadott UPR ajánlások vitáját napirendjére tűzi. Megköszönte a részvételt és további hozzászólás hiányában berekesztette az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető

Jóváhagyta: Dr. Völner Pál parlamenti államtitkár